

203335

BIBLIOTECA POPORALĂ
A "ASOCIAȚIUNII"

An. X.

Nr. 94

POVESTIRI

de

Ioan Agârbiceanu.

SIBIU, 1920.

Costul abonamentului anual: pentru membrii „Asociațiunii” 25 Lei
 pentru nemembrii 35 Lei

Prețul 3 Lei.

Asociațiunea pentru literatură română și cultura

poporului român

Intemeiată la 1861

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. Sa. Regele FERDINAND I.

Președinte activ:

Andrei Bârseanu
senator, membru al
„Academiei Române“

Vicepreședinte activ:

Dr. Vasile Suci
mitropolit de Alba-
: Iulia și Făgăraș :

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 30 de fruntași din toate păturile societății românești

 E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească »Asociațiunea«, abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru

Taxele de membrii sunt următoarele :

membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	1000 Lei
membru fondator al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	400 Lei
membru pe viață al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	200 Lei
membru activ al Asociațiunii, anual	10 Lei
membru ajutător al Asociațiunii, anual	2 Lei

Biblioteca populară a „Asociațiunii“

Nr. 94.

POVESTIRI

DE

I. AGÂRBICEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Editura „Asociațiunii“

Sibiu 1920

205235

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ploaia cea binecuvântată.

Cine n'a văzut câmpii și coline, imășuri și fânețe arse de secetă? Luni întregi a fost neclintit văzduhul limpede, în care a încremenit o orbitoare strălucire. Soarele a dogorit, vreme îndelungată pământul, pătând cu mari rotocoale cărămizii câmpiile cu iarba rară și săracă. Ici și colo dealurile își arată țărâna neagră, sau nisipul pietros. Numai în văi se mai zăresc înguste poteci de verdeață, pe lângă șuvițele de apă ce clipocesc într'o domoală stingere.

Florile, podoaba câmpului, s'au scuturat, s'au uscat de mult, și dacă vr'una a mai rămas să înfrunte dogorirea cerului, nu mai are nimic din gingășia florii adevărate: trupul său e aspru și îmbătrănit, nimic n'a mai păstrat din frăgezimea tinereții, iar însași floarea se rușinează de culoarea ei spălăcită, lipsită de viață.

Gângăniile stau pitite sub umbra săracă a vre-unei burueni sau în crepăturile pământului, și nu cutează să se miște câtă vreme străjuește deasupra ochiul nemilostiv al soarelui.

Rar trec drumeți pe șoselele așternute c'un strat întreg de prav, rar s'aude vr'un strigăt, vr'un țipet scurt: cântecele au murit toate și în păduri și în sate. Pustiul își așează cu tot mai mare strășnicie, împărăția.

Cât n'ar dà suvița de apă săracă să se poată schimba în râu clocotitor! Cât n'ar dà floarea spalăcită să-și însângereze sau să-și moae în azur petalele, cât n'ar dà gângania ascunsă în crepăturile pământului să se poată strecură printre tinere și fragede firicele de iarbă proaspătă, cât n'ar dà priveghitoarea ucisă de toropeala căldurii pentru adierea unui lin zefir, pentru un strop de răcoare; cât n'ar dà omul pentru scoborîrea unei ploii binefăcătoare!

Însă toate vietățile stau, în cumplita dogorire, neputincioase; ele nu pot porunci unui singur picur de ploaie, să cadă. Stau și așteaptă dela puteri nevă-

zute mântuirea lor. În limba lor se roagă și șuvița apei sărace, și firicelul de iarbă ce stă să se usuce, și biata floare îmbătrânită, și colțul otăvii ce așteaptă sub pământ să răsară, și fluturile și găngania din iarbă și țăranul ce-și pune toată nădejdea în pământ, să cadă binecuvântatul strop de apă.

Cred în puterile nevăzute, și puterile nevăzute nu înșală.

Furtuna, deslănțuită de forțele naturii, se anunță.

Într'o seară se împânzește ceață grea la asfințit, soarele apune ca într'un vâl însângerat după creasta munților. De-odată cu înserarea începe să lumineze, des și scurt din ceața dela Apus, ce se tot îndeasă, schimbându-se acum în nor. Parcă se ascunde în ea un ochiu de pe care se ridică, în restimpuri dese și scurte, geana obosită, și răsbat văpăi de lumină roșie, ca de pară. Nu sunt încă fulgere adevărate, căci seamănă cu fășii largi de pânză fină, însângerată, care se arată și dispar în toată clipa.

Dar nourul crește, se revarsă; și se arată îndată și fulgerele adevărate, rotunde

ca niște vine de foc, plesnesc pe sus ca niște bice, luminând și dispărând în orice clipă. În grabă tunetul bubue, mirat întâi de răsunetul pustiului în care se sparge; apoi tot mai des, tot mai îndrăsneț se apropie bubuind, îngrozind și umplând de fericire noua lui împărăție: mult dorita ploaie cade în picuri grei.

Dimineața e sărbătoare pe câmpii și pe dealuri: vieața răsare din nou și fericirea se'ntoarce în inimile oamenilor. Furtuna a venit din necunoscut, născută din puterile naturii, s'a împrăștiat în necunoscut. Dar nodul ei, binecuvântatul picur de apă, a rămas în pământul fript de secetă, plămădind o nouă vieață. Cine știe de unde au adus puterile firii această sămânță a vieții, cine știe câtă forță s'a cheltuit în univers pentru ca ploaia să cadă aici.

Dar vietățile pământului simțesc că darul acesta le-a venit de sus, că nu ele l-au poruncit, și de-aceea, începând din nou cântecul și strălucirea vieții, ele se îmbracă în gingășie și în nevinovăție fiind parcă vecinic într'o mută adorare. Cine a observat viața din natură se va fi con-

vins că aici nu stăpânește o petrecere veselă și ușoară, ci un nesfârșit murmur de rugăciune și de închinare, și că, la baza stălucirilor din flori, a viului verde din firicelele de iarbă, stă vecinica grije și duioasa legătură cu stropul de apă, infiltrat la rădăcină, adus și descărcat de sus de puterile nevăzute.

*

Pentru noi Români de dincoace de Carpați lipsa libertății și a drepturilor naționale a fost o cumplită secetă, care a mistuit multe suflete, a pipernicit pe altele, n'a lăsat să-și desvâlue întreaga putere și frumuseță pe nici unul. Am zugrăvit tabloul de mai înainte pentruca să ne aducem, încă odată, cu toții aminte, din ce împărăție a morții am eșit, nu atât prin credința și nădejdea noastră, ci mai ales prin deslănțuirea uraganului de forțe care trăia în neamul nostru liber de peste Carpați, uragan care a hrănit armata română, în cumplitele și sângeroasele ei lupte glorioase.

Am fi putut noi să tot credem și să nădăjduim, ca și floarea ce privea uscată

văzduhul ars de soare: dacă n'ar fi fulgerat de dincolo de munți strălucitoarea spadă românească, dacă nu s'ar fi pornit furtuna de foc, de sânge și de lacrimi de peste Carpați, noi ne-am fi uscat, ca și firicelul de iarbă ars de secetă.

Dar după cum sunt puteri nevăzute care stârnesc furtunile în univers, legile firii cârmuitoare, tot astfel sunt puteri, sunt legi în sufletul popoarelor, care se trezesc și poruncesc la întorsăturile mari din viața unui neam. Spre norocul nostru ele s'au trezit și au poruncit în sufletul fraților liberi, și ne-au adus ploaia binecuvântată a libertății nouă celor legați de pământul ars de seceta robiei.

Lupta pentru desrobirea noastră n'a purtat-o armata română numai dincoace de Carpați, ci și dincolo, pe pământul Țării românești, începând dela trecători și până la Siret, și n'a ținut două luni, ci doi ani.

Din uriașa deslănțuire și măcinare de forțe românești a răsărit primăvara noastră de azi. Furtuna a trecut, uraganul s'a potolit, dar să ne gândim, cutremurați, că noi trăim azi liberi din pute-

rea scuturată din aripele acestei furtuni, din binecuvântata și sfânta ploaie roșie a sângelui românesc, pe care l-a supt cu lăcomie pământul străbun,

Pe pământul desrobotit al Ardealului sunt astăzi cântece și jocuri, sunt ochi luminoși și inimi întinerite. Unii se bucură în tăcere, în adorare și rugăciune, știind cui au să mulțumească fericirea de azi. Ei sunt cumiții și bunii, sincerii copii ai naturii, adevăratele forțe ale neamului. Alții, mulți poate, se cred însuși făuritorii libertății lor, și semeți, dau năvală făcând sgomot deșert în jurul lor, și alergând de-acum după deșertăciunile vieții.

Pe mulți îi paște gândul cum s'ajungă mari și tari, convinși că-s vrednici.

Acestora le spun un cuvânt greu, și ni l-aș spune și nouă tuturor: Mai încet și mai cu umilință. Mai încet, pentru că nici nu s'a uscat încă bine sângele desrobotor, în care voi și noi n'am picurat nici un strop; mai încet pentru că vă pot auzi duhurile celor ce ș'au lăsat în pământul nostru trupurile lor.

Și mai cu multă umilință! Pentru că de e vorba de vrednicie, cine e mai vrednic să se bucure de România-mare, să ajungă în frunte, puternic, iată mărturisesc, că cei mai vrednici nu sunt între noi. Ei dorm în împrejurimile Sibiiului, în pământul Țării Oltului și a Bârsei, în munții Secuimei, la izvoarele Mureșului, în Carpați, în mormintele sămănate pe tot cuprinsul Țării românești. Cei mai mulți nici n'au nume, dacă nu cel mai frumos nume ce-l poate avea cineva: ostași români căzuți pentru întregirea Neamului.

Ei, adevărații fauritori ai libertății noastre, ar fi vrednici să trăiască acum, să umplă aceasta sală, să umplă România-mare, să se bucure și să se ospăteze la praznicul libertății, pregătit de ei.

Ei ar fi adevărații oameni mari, vrednici de zilele mari de azi.

Dacă vom cerceta în trecut vom găsi atâtea moaște sfinte vrednice toate să învieze acum, și să ocupe locul nostru. Cenușa răcită de veacuri a ostașilor lui Mihai, osemintele lui Horea sau ale mărețului Craiu al Munților, Iancu.

Așa dar că vă spune conștiința că

aceștia ar trebui să trăiască azi, toți cari au plătit cu viața înfăptuirea visului nostru? Pe lângă ei ce suntem noi aceia cari trăim, cari n'am adus jertfa supremă pentru dobândirea libertății? Ce suntem dacă nu biete firicele de iarbă a căror rădăcină se hrănește din ploaia roșie ce ne-au trimis-o viețile lor jertfite pentru noi?

Ne pătrunde atât de mult superioritatea marilor morți față de noi cei vii, în cât ne-ar veni să zicem că Dumnezeu e nedrept, dacă nu am ști că ținta vieții nu e praznicul biruinții, ci lupta pentru biruință. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ei, vitejii morți ai armatei române, au purtat lupta biruitoare, iar praznicul biruinții ni l-au lăsat nouă. Și ne-au mai lăsat în pământul nostru, sângele și trupul lor, după cum marile puteri ale naturii stârnesc furtuna, o deslănțue, și o poartă mai departe, dar rodul ei, picurul de apă, îl ascund în pământul cel însetat.

Menirea ei a fost să fructifice viața.

Tot astfel moaștele sfinte pe care soldații României le-au lăsat îngropate în pământul nostru, au menirea să rodească o nouă gândire, o nouă simțire și

o nouă lucrare în sufletul Românilor de dincoace de Carpați.

Ei ș'au ales loc de vecinică hodină în pământul nostru pentru ca prin amintirea lor, prin cultul și venerațiunea ce le datorăm, să ne aducem mereu aminte, că un popor trăește, își păstrează sau își câștigă libertatea prin jertfa supremă a vieții fiilor săi. Au rămas în mijlocul nostru să fie mărturie și pildă generațiilor de-acum și celor ce vor veni: cum să trăești, cum să lupți și cum să mori pentru neamul tău întregit, pentru România-mare câștigată prin spada ce zace azi frântă la căpătâiul lor

Dacă la acest căpătâi vom ridica o cruce, va fi întâiul semn că știm cine suntem noi și cine sunt ei, că înțelegem tainicul glas ce se ridică din sfintele lor morminte.

După doi ani.

Părintele Mărculeț după-ce își sfădi sluga, după-ce se certase cu preuteasa, intră, în odăița care-i slujia de cancelarie, și, șezând la masă, începù să frunzărească, într'o carte. Din când în când privea prin geam, și făcea mereu, cu ciudă: »Ce comedie!« De două săptămâni vremea ținea mereu umedă și rece. Când eși de dimineață în curte și văzù acelaș cer, aceeaș mocnire bolnăvicioasă în aer, părintele nu se putù răbdà să nu zică tare: »Dacă-i iarnă — fie iarnă! Ce comedie!« Apoi află numai decât o vină slugei, îi trase o ocară făcându-l ticălos. Intră în camera în care preuteasa îmbracă puzderia de copii mărunței, și, din nimica toată, se luă la ceartă cu dânsa. »Ce comedie, ce comedie!« zise părintele lăsându-și privirile mirate pe copiii mai mărișori.

Preuteasa nu se supără. Ea ştia că părintele nu putea suferi vremea asta mohorâtă, şi, că în astfel de zile dum-nialui îi plăcea să se certe, precum în zilele luminoase îi plăcea să rîdă. Cu regula asta se împăcase ea de mult.

Părintele Mărculeţ n'avea nici gând de cetit, ci frunzărea cartea simţind trebuinţa de-a face ceva. De-odată în uşe se auzi o ciocănitură, şi fără să mai aştepte răspunsul în odăiţă intră repede, ca şi când ar urmări-o cineva, o femeie tînără, înaltă, cu ochii negri, cu faţa bărnace. Urmele lacrimilor se vedeau încă pe obrazii ei palizi.

Părintele părù deodată adâncit în cetire. Ar fi voit să nu-i intre nime în casă, acum. Femeia dete bună dimineaţa, şi se apropie, cu paşi mărunţi, să-i sărute mîna.

— Ei comedie! făcù părintele retră-gîndu-şi mîna. Las', nu-i de lipsă. — Şi părù că citeşte iarăşi cu mult interes.

Femeia însă, nu mai putù aşteptă.

— Părinte, zise ea, abia stăpînindu-şi plînsul, Pavel înebuneşte. Mă bate, mă omoară, adause ea şi începù numai decăt

să suspine. Neridicând ochii din carte, părintele spuse sentențios, cu satisfacție:

— »Iară muerea să se teamă de bărbat! Ei comedie! Asta-i lege!« Bărbatul trebuie să-și bată muerea dacă-i vinovată!

— Că nu-s vinovată părinte, nici cât o floare din grădină. Să nu-mi ajute...

— Iară tu nu te vei jură, — întrerupse părintele — nu te vei jură nici pe cer, că este scaunul lui Dumnezeu, nici pe pământ, că este așternutul picioarelor lui. Muerea trebuie să asculte de bărbat, adause repede părintele Mărculeț, închi-zând cu sgomot cartea, și ridicându-se dela masă. Privirile lui se mai limpeziseră.

— Ce supărare ai Bucură? o întrebă el cu vocea mai blândă. Femeea începù să-i spună repede ce-o apăsă pe suflet. Nu se opriă decât isprăvindu-i-se ră-suflarea. Și începù din nou. Părintele o ascultă cu interes tot mai mare. Din când în când o întrerupea.

»Un an și jumătate — începù femeea — am trăit cu el fără să-mi zică ori să-i zic fă-te 'ncolo, că ne-am luat din dragoste și din voia noastră, încă mama-mi zicea să nu mă grăbesc. O vorbă de

vorbit, un sfat de chibzuit, o mâncare de mâncat, un drum de făcut, toate le făceam cu bună înțelegere, și traiul nost' de-atunci să dea Dumnezeu să-l aibă toți oamenii, că ceartă n'a fost în casa noastră, bătaie n'am mâncat, nu săcurea, dar nici pumnul nu l-a ridicat asupra mea. Pe urmă, părinte, zise ea oftând, Pavel s'a dus în America. Drept e și aceea că s'a dus cu învoirea mea, că m'a întrebat: să merg oare și eu Bucură, și eu i-am zis du-te.

— Așa dar de când s'a întors din America vi-s'a întors traiul spre rău? întrebă părintele Mărculeț încâlcindu-și barba cu degetele.

— Da, părinte, a stat în America doi ani, și astă toamnă la culesul viilor ă sosit, fără să-mi scrie nimic și pe mine nu m'a aflat acasă, și când am sosit cea dintâie întrebare a lui, care nu mă văzuse de doi ani a fost: Unde-ai umblat? Dar nu-i mai cunoșteam ochii că i-se schimbaseră și se uită la mine cu ură și vedeam că nu credeă când i-am spus c'am fost până la o vecină.

— Și de unde știai tu că el nu

credeà? o întrebă părintele clipind din ochi.

— Vedeam pe fața lui și mi-a spus și el că mințesc, că am ibovnic de când s'a dus el. Să vezi, părinte, că mă pre-pune cu Ionu Florii, cu Căpraru și cu satul întreg, și eu sunt nevinovată ca o floare din grădină, asta o spun pe sufletul meu. Și ziua cea dintâi s'a început cu rău, că eu trebuia să merg iarăș la vecina să cos, că am mașină de cusut, părinte, și lucrez pe la femei, că numai cu ce-mi trimitea el din America rău aș fi dus-o. El îmi zicea să rămân acasă. Eu, femeie lucrătoare.

— Lucrătoare, cum vei fi, în ziua cea dintâiu, după-ce ți-a sosit bărbatul trebuia să rămâi acasă, nu să umbli prin vecini. Ce comedie! Voi nu v'ați văzut de doi ani, zise cu ciudă părintele Mărculeț.

— Nu puteam să stau ziua întreagă — începù să torăie femeia — că și mamă-sa, soacră-mea, mi-a zis să-mi văd de lucru că dumneaei mă cunoaște.

— Toată pasărea pe limba ei piere, nevastă, o întrerupse iarăș părintele. Ne rămânând cu el în ziua cea dintâiu tu i-ai întărit numai bănuelile, cu cari poate a

plecat din America. Muerea trebuie să asculte de bărbat.

— Și soacră-mea mă cunoaște! continuă ea, părând că nu aude pe părintele, că doi ani de zile la o masă am mâncat, c'un fel de bucate ne-am săturat, într'o casă am dormit. Și s'o chemi pe dumneaei și s'o întrebi să vezi putea-va jură pe ceva rău împotriva mea, că eu am fost femeie de omenie, cum puține sunt în sat, și dacă lui nu-i plac, dee-mi drumul și caute-și altă nevastă.

— Ho-ho! făcù părintele Mărculeț, până la desparțanie mai este. Asta nu merge atât de ușor cum crezi tu! Și din tot ce-mi spui eu nu văd pentru ce v'ați desparți, adause începând să se plimbe prin casă.

— Mă prepune, părinte cu toată lumea și două zile a păzit după mine ascunzându-se prin cucuruze, că zicea că mă întâlnesc pe acolo cu Căpraru, da eu pe Căpraru de două luni de zile nu l-am văzut în ochii mei, că n'am lipsă să-l văd. Și seara zice că are treabă până la un om, dar cât ce es puțin din casă, îndată-mi sare înainte și mă întreabă:

»Unde vrei să mergi«? Și nopțile de cap mă judecă, părinte, și mă amenință cu moarte până se trezește soacra, — că ea-i cam surdă — și-i zice: »Ce aveți acolo? Mai las'o mă nebunule!« Dar el nu o ascultă nici pe mumă-sa și-mi spune mereu că de mă prinde îmi sucește grumazii ca la un puiu de găină.

— Nici n'ai fi vrednică de altă moarte dacă te-ar prinde, zise cu satisfacție părintele Mărculeț. El cum se plimbă, vedeă prin geam vremea mohorîță de afară, și simțurile, sufletul i-se înăsprea din nou.

— Că nu mă poate prinde — începî plângînd femeia, că n'are de unde. Eu îmi păzesc cinstea casei și vreau să fie bine cum a mai fost, da el e tot turbure, și nu mai pot să mă înțeleg cu el. Că la o vorbă nu-mi răspunde, la o mîncare nu vine ca lumea, la părinți nu mă mai lasă, da eu i-am spus că decît să mă despart de părinții mei cari m'a crescut, mai bine mă despart de el. Ea tăcî înneacă în plîns. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe obrazi.

— Și pentru aceasta va lăsa omul

pe tatăl său și pe mamă-sa și se va alipi de muiere-sa! zise părintele sentențios. Asta-i lege de evanghelie, muiere, adause îndată, și nu-i sună numai bărbatului ci și muierii. Rău ai făcut, dacă i-ai spus așa! Foarte rău ai făcut!

Femeia făcù puțin, părea că se gândeste, apoi începù din nou, cu glasul puțin scăzut, care însă se înălță repede.

El zice că mă duc pe la părinți ca să mă întâlnesc cu ibovnicii, da părinții mei sunt oameni de omenie, îi știe satul, și ei mă apără nu mă îndeamnă la păcat, și doi ani cât a fost el dus, ei m'au ocrotit și m'au mângăiat. El zice că fur din casă dela noi și duc la părinți, da ai noștri n'au ajuns zilele acelea să aștepte milă dela noi, că-s harnici și au din ce trăi.» Aici se opri, și plânsul o înecă din nou. »Și azi dimineață m'a bătut — zise ea suspinând — c'am vrut să merg până la ai noștri. Da eu nu-s cânele nimănui și dacă nu-i place caute-și altă nevestă, decât să mă prepuie cu unul și cu altul și să mă păzească prin șuri, și prin grădinile vecinilor, de-au început și vecinii să se iee de-un gând de

el. Și-i spune mamă-sa: Pavele, adună-ți mințile acasă, Pavele! Da el nu o ascultă, trebuie că-i smintit că și el a zis odată: nu știu ce-i cu mine, trebuie că înebunesc. Eu, părinte, vreau să-l chem de față și să spuie sfinției tale dacă vrea să mă ție ca pe o nevastă cu credință cum i-am fost, și să nu mă mai bănuască, ori, dacă nu vrea să-mi deie cale slobodă, că eu câine la casa mea nu mai vreau să fiu. Femeia tăcù, suspinând adânc. Frângându-și mânilor așteptà răspunsul părintelui Mărculeț.

— Ce crezi, zise într'un târziu părintele, v'ați mai puteà împacă?

— Ne-am puteà! răspunse femeia repede ștergându-și lacrămile. Numai să nu mă prepună mereu.

— Bine, bine! făcù părintele. Pentru asta ar trebui ca mai întâiu tu să nu-l faci să te bănuască. In rîndul cel dintâi vei trebui să ascuți de el. Iți zice el: muierc, nu te duce în cutare casă! Tu să nu te duci, nici chiar la părinții tăi, cel puțin până-i trec bănuielile. Muierc trebuie să se teamă de bărbat. Adecă să-l asculte. Bărbatul e capul muierii.

Gândești tu că poți să-l ascuți de-aici încolo întru toate? Părintele o privi cu ochii lui suri. Nu mai trebuia să răspundă ea. Din cum își plecase capul, din cum își adună buzele, el găsisese că ea ar fi bucuroasă de împăcare.

— O să-l ascult, părinte! Cred că și până acum să-l fi ascultat, zise ea.

— Bine-bine, făcù părintele Mărculeț mulțumit. Acum poți merge. O să-l chem îndată pe bărbatul tău.

Și, de-odată cu femeia, eși și părintele Mărculeț.

— Niculae, măi Niculae, strigă el în curte.

— Aude, răspunse sluga, și se ivi numai decât de sub șopron.

— Să mergi acum îndată la Pavel Brad, să vină la mine numai decât. Ai înțeles?

— Înțeles, făcù sluga mulțumit că părintele nu mai erà supărat pe el. Din cum îl chemă pe nume el înțelese că inima părintelui s'a muiat. Când erà mănios nu-i zicea pe nume. Il strigă: »Măi ăsta!«

Părintele Mărculeț intră în odăiță,

și privea prin geam. Pe uliță treceau din când în când bărbați cu pasul greu, încet, ca și când i-ar apăsa o povară nevăzută din aerul acesta mocnit și umed. Trecea, mai rar, o femeie cu gura ascunsă în cârpă. Erau îmbrobodite de iarnă, deși afară nu era ger, ci numai umezeală rece.

Pavel Brad trecu pe sub ferestrele casei parohiale, cu capul în piept, cu pași hotărâți.

— Aici nu-i glumă, zise tare părintele Mărculeț văzându-l. Omul intră, respirând des. Venise repede, ori sufletul lui era învolburat.

— Te-a pârît nevasta, Pavele, spune c'o bați, c'o bănuiești. Te-am chemat să vedem ce-i adevărat din toate. Părintele îl privi cu luare aminte. Omul era de statură mijlocie. Iși strângea buzele sub musteața retezată scurt. Ochii lui ardeau ca de friguri. Respira tot mai des. Câteodată pieptul i-se înălța foarte tare.

— Am ascultat părinte ș'am venit, începù el cu vocea răgușită, ca și când l-ar strânge ceva de gât. Dar, să nu fie cu supărare, m'ați chemat înzadar. Eu

nu mai vreau să trăiesc cu ea. N'o mai sufăr în casa mea. — El vorbeà agitat, respirînd des, oprindu-se mereu. Dar, din vorbe, din priviri, din fața lui aspră se vedeà că-i hotărît.

— Să nu ne grăbim, prietene, zise părintele și între sprincene i-se ridică o dungă groasă. — Graba strică treaba, adause el.

— Nu mă grăbesc, părinte! Acum suntem în iarnă și dela culesul viilor decând am venit, am avut vreme să mă socotesc destul. Aici e vorba de doi ani, părinte! Doi ani mi-a stricat toată viața! Da, mi-au stricat-o, pentru că eu cu ea nu mai pot trăi.

— Numai voință să fie, se poate, prietene! Trebuie să iertăm. Trebuie să ne muiem inimile! zise domol părintele. El vedeà că omul acesta, pe fața căruia se mai cunoștea paliditatea celor doi ani petrecuți în cutare fabrică din America, vedeà din glasul lui că suferă.

— Noi, un an și jumătate am trăit bine, părinte. Pe urmă m'am dus în America. Știi d-ta că se duc destui oameni dela noi. Mi-am zis: să câștig

și eu. Acasă sunt căpătări puține. M'am înțeles cu ea și m'am dus. — El, aici, oftă adânc, și-și puse mâna pe masa părintelui. Am muncit în rînd cu alții și ce agoniseam, trimeteam acasă. Ei îi trimeteam. Eră ea și mama acasă. Eu o avusem dragă. Mă gândeam la ea, și-i scriam destul de des, că știu scrie. La început îmi răspundeà și nevasta tot așa. Pe urmă, după vre-o jumătate de an, scrisorile ei începură să se rărească. Imi ziceam, cercând să mă liniștesc, e vremea lucrului, și ea nu știe scrie. Și-i trimiteam bani. Pe la strânsul fânului, îi vine la un om dela noi o scrisoare de acasă. Omul lucrà cu mine în fabrică. Uite ce scrie de nevastă-ta, măi Pavele, îmi zice, și-mi dă scrisoarea. Și-acolo ziceà: fratele Pavel ce mai face, că Bucura lui duce lume albă cu Ionu Florii. Ca ori-ce om, am început s'o bănuiesc.

— Nu poți dà crezământ la ori ce veste, Pavele. Poate a fost un om rău și a voit să vă strice casa! zise părintele Mărculeț. El urmăreà cu mult interes toate mișcările Românului, privirile lui înfrigate. Și omul îi eră tot mai simpatic.

Țăranul oftă din adânc, clătină din cap și începù.

— Ce-mi spui d-ta acum, mi-am zis și eu părinte. Altfel n'ași mai fi putut stà o zi în țară străină. I-am scris și ei, uite Bucură ce veste mi-a sosit! Ea mi-a răspuns îndată, o aduceà mărturie pe mama și se jurà pe cer și pe pământ că-i tot așa de curată cum o știu. Eu m'am liniștit așa de jumătate, că de ce să mințesc înaintea sfinției tale și să-ți spun că am crezut-o deplin?

— Ei, muierea! făcù părintele cu ciudă.

— M'am liniștit așa ca să mai pot rămâneà un an, zise el mai departe cu vocea înghețată. Dar în celea din urmă trei luni ale anului al doilea nu mi-a mai răspuns la nici o scrisoare.

— Iacă muierea! zise părintele care erà convins de-acum de vinovăția femeii.

— Atunci mi-am zis: stai să vedem! Și am plecat acasă fără să-i dau de știre. Că m'am gândit pe drum ce voiu aflà acasă? De, ca omul, părinte.

— Ca omul năcăjit, făcù părintele.

— M'am gândit, nu zic. Dar eram și vesel. Imi ziceam: poate nu va fi ni-

mic adevărat. Când am ajuns, ea nu erà acasă. Intr'un târziu vine. Va fi auzit de prin sat că eu m'am întors. Eu am văzut-o încă prin fereastră. Și de-odată mi-s'a pus ceva rece la inimă. Ea veneà mănioasă, izbì portița, și ori cât a cercat să pară veselă, nu a putut. Da, n'a putut părinte. Ochii ei erau vinovați. Eu i-am văzut îndată. Nu cutezà să se uite deschis la mine. Se uità pe furiș. Pe urmă, temându-se să n'o găcesc, a spus că are de lucru și s'a dus la o vecină. — El tăcù și-si luà aier. Ochii lui ardeau și mai tare.

— Tu ai venit cu prepusul din America, Pavele, și foarte ușor ai putut să te înșeli — zise părintele.

Țăranul zîmbi dureros.

— Nu mai erà nevasta mea, părinte. Eu o știam pe Bucura așa cum am lăsat-o. Doi ani însă mi-au schimbat-o. După doi ani, din ziua cea dintâiu n'am mai cunoscut-o. Înțeleg din fie-care vorbă ce-o spune, din fie-care mișcare, că nu-i mai ea. S'a isprăvit! Doi ani mi-au stricat viața! sîrși el oftând adânc.

— Bine, frate, dar numai după bănuielei

de-acestea, după cum ți-se pare, nu ne putem lua, zise părintele întârîtat deodată împotriva lui Pavel. Spune probele ce le ai împotriva ei, adause repede și începù să se plimbe prin odăiță.

— Ceeace am spus pentru mine e mărturie prea multă împotriva ei, începù cu greu țăranul. Eu știu cum am trăit cu ea mai înainte, părinte. Eu știu! Inșă pentru d-ta îți spun și dovezi. — El se opri puțin. Inainte de toate, continuă îndată — din banii cari i-am trimis din America nu mai e nici o băncută. N'a pus la banca nici o coroană. Toți i-a cheltuit.

— Iacă muierea! făcù cu bucurie părintele, ca și când ar fi satisfăcut de dovada aceasta împotriva femeii.

— Am întrebat-o, nu mi-a răspuns. Zice că banii trec. Zice că eu n'am să-i poruncesc. I-am spus că am, că i-s bărbat, ș'atunci mi-a zis: Nu știu ce-i că te-am urît ca pe dracu.

— Ei, nemernica, zise părintele înțepenindu-se înaintea omului. — Ți-a spus așa? Sunt chiar vorbele ei?

— N'am voie de glume, părinte, mă

poți vedeà. Așa a zis. Pe urmă seara, îndată ce simte că nu-s acasă, noaptea chiar, iasă în grădină și începe să tușească. Înainte cu doi ani n'ar fi ieșit noaptea în grădină singură, pentru un corn de țară. Am păzit-o. Am prins-o. Vezi bine n'am martori, dar pot jurà. Odată, într'o seară, i-am spus că merg până la covaci să-mi ascută un fier de plug. Dar' când a început să-și facă semnul cu tusa, eu am deschis porțița grădinii. «Da ce te-ai și întors? De te-ar fi luat dracul pe tine cu covaci cu tot» așa m'a întimpinat.

Toată pasărea pe limba ei pierе, zise părintele vesel.

Ei părinte, ce să le mai înșir toate. Poate, ea nici nu-i așa de vină. Poate-'s devină mai mult cei doi ani. Dar eu n'o mai cunosc, și nu mai pot trăi cu ea. M'am însurat cu o femeie, și acum asta e alta, e a doua. El făcù, oftând. Respirația lui se mai liniștise acum.

— Bine, frate, să zicem că-i greșită, începù părintele. Dar chiar tu spui că poate ea nu-i așa vinovată, ci cei doi ani de despărțire. Să zicem că de aici

încolo s'ar îndreptă. Să zicem să le dați uitării toate și să vă împăcați.

— Nu se poate, părinte, n'o pot iertă. Aici e vorba de-o viață. Eu am cercat, dar nu se poate. Ea acum mi-e străină, zise el cu silă.

— Dar' nevasta a făgăduit că te va ascultă deacuma în toate.

— Înțeleg, zise el zâmbind amar. Ea a început să-și tragă pe samă. Dar' e prea târziu. Ea mi-e străină, și-n casa mea n'o mai sufăr.

— Gândește-te prietene, că n'ai dovezi grele ca să-i arăți necredința. Nu vă vor despărți, zise părintele.

— Eu mă simt despărțit de ea părinte. Ce va zice legea, treaba legii. Țin'o legea, eu n'o mai sufăr în casa mea. Doi ani, părinte, mi-a stricat viața. Ce folos am eu de America?

— Hm! făcù-părintele, și nu mai stăruie. Înțelese că n'ar aveà nici un rezultat, orice îndemn. Apoi dumnealui simțea și un fel de satisfacție dovedindu-se vinovăția acestei femei. Ca ea erau destule în sat, ale căror bărbați câștigau cu multă trudă banul în străini, iar ele acasă se

dădeau în coate cu feciori din sat. În potriva acestui rău el își ridicase cuvântul de multe ori chiar și în biserică. Dar se vede, cu nici un rezultat.

Totuși după ce Românul ieși, gândindu-se la relele multe cari vin din America odată cu banul, gândindu-se că iar va avea un proces de divorț în parohia sa, începù să se mânie. Procesele acestea îi erau celea mai nesuferite. El se plimbà puțin prin odăiță, privi prin geam în aerul sur, și ieși apoi în curte. Aierul umed îl ațâța. Află un topor aruncat de sub șopron în tină. Il privi, îl mișcă cu piciorul, îl ridică de coadă.

— Măi ăsta! Măi ăsta! începù să strige după slugă părintele Mărculeț.

— Ei, să mă fi luat dracul, zise sluga punând repede țesala și peria și ieșind din grajdul vitelor.

— Asta-i unealtă? Asta-i grijă? începù părintele.

Și ziua aceia întreagă se auzi prin curte vorba lui aspră.

Fragmente.

Printre nuiielele uscate ale gardului o văd în toată ziua prin curte, prin grădină, umblând încet, aplecată, răzimată, parcă pe umărul drept. O văd în mână c'un gătej, c'o sapă, c'un braț de paie. Dar spor nu prea face. De câteori am cercat să-i aflu rostul rătăcirilor ei prin curte și grădină, n'am putut află. Curtea e tot plină de vreascuri și gunoaie, grădina e tot nesăpată, deși a început să umble de mult mustul primăverei.

În restimpuri aud cum strigă tare, pe un glas plângător. »Da mă, n'auzi mă«. O aud prin șură, prin curte, prin casă. Și câteodată zăresc prin luminișurile împletiturii de nuele un teleleu de ficior, care seamănă la umblat cu mamă-sa, cum merge înainte sau în urma femeii.

După tândăliri îndelungate, cine știe cum, mă zărește câte odată în grădină. Se apropie încet, doi ochi albaștri șterși

privesc îndelung prin luminișul gardului.
Câte odată începe vorba.

— Da lucruri și dumneata?

— Lucrez, da.

— Bine faci. Ii vremea. Da ce sameni
dumneata?

— Iacă, de toate câte ceva.

— Ce? Io-s cam surdă, fă bine și
spune-mi mai tare«. I spun, în vreme ce
ea privește aiurită peste straturi.

Intr'o zi m'am pus s'o întreb.

— Și pentruce auzi greu dumneata?

— Vezi că mie mi-a intrat o urechel-
niță în ureche. Da, știi un vierme de acela
cu picioare multe și mărunte și subțire ca
ața. Are și coarne. Mi-a intrat o urechel-
niță într'o noapte, și de atunci îmi vâjee
capul ca un vârtej. Goangă blăstămată.

— Gândești d-ta așa, — i-am zis. O
goangă de aceea nu poate intra în ureche.

— Ba poate. Și se tot trage până
ajunge în cap. Și-acolo se prădesc multe
și încep să vâjee. Face ca vara când
vine viforul, de nu mai pot auzi nimic
de răul lor. Face tot așa: »vum-vum-vum.«

Și ea întinse o gură mare și palidă printre luminișul de nuele.

Acum știam pentru ce aude greu, și nu mă mai miram când o auziam cum strigă la ficior. Câte odată se arată și bărbatul. Un om mic și pământui, cu mustața rară, vecinic plin de pământ, ca și când ar fi gropăș în fiecare zi.

Când se arată omul prin curte, ficiorul nu se prea zărește. Am băgat îndată de seamă că tatăl îl urește. Când vine bărbatul acasă, ficiorul o tulește pe uliță și s'apucă de jocuri cu băieții.

Câte odată îl aud pe bărbat întrebând greu:

— Unde-i prostu?

Femeia îi ia numai decât apărarea. Strigă tare, s'aude departe:

— Iar'ai cu el? Dacă-l vezi în jurul tău îl trimiți în casă, îl deșeli c'o prăgină: dacă nu-i, vrei să fie de față. Ce tot ai cu el? Dacă l-a lăsat Dumnezeu așa, el ce vină are?

Bărbatul însă, când îi vorbește femeia așa, îl vād prin gard cum îi trec unde de desnădejde peste fața pământie. Zice de multe ori:

— Eu acuși nu mai pot munci. Cine ne va griji pe noi?

Alt copil n'au la casă.

Intr'o dimineață aud, din grădină, o larmă neobicinuită în curtea vecină. Guiță un purcel, un purcelaș luat dela țigă.

Purcelul guiță, iar femeia adunată la pământ, lângă închizătoare, vorbea cu el cu glasul muiat, plin de dragoste. Deodată mă simte, și de data asta, vine repede la gard. Vine și de data asta se uită la mine și nu zice nimic.

— Mi-se pare c'aveți o vietate? o întreb.

— Am cumpărat un purcel! zice ea repede. »Și i-e urît săracul, că-i micuț. Da mâncă bine. I-am dat lapte și să-l vezi cum soarbe pintre dinți. E sătul acum și tot guiță, vezi că i urît.

— L-ați cumpărat scump?

Femeia oftă:

— Scump, foc de scump. Opt zloți am dat pe el. Acum, în gură de primăvară, când iasă omul din iarnă, sunt mulți bani ăștia.

— Mulți, zic eu.

— Da mâncă bine. E din neam bun.

Nu-i nici un năcaz că-i mic. Până la Crăciun mi-l cresc eu și mi-l rotunzesc.»

Purcelul guiță tot mai tare, pe mulțime de glasuri, și femeia fugi speriată să vadă ce-i. De-atunci o ascult de multe ori cum îi dă de mâncare și cum îi vorbește. Dela o vreme micul animal cât ce simte că se apropie, cât ce-i aude glasul, înceată din plâns ca la poruncă.

— Acum să-mi taci mișelule, și să mi te îndopi. Așa, aici, blăstematule. Să mănâci, să creștem mari. Că vine vara drăguța, și-ți adună mama lobodă și știr și susaiu de cel lăptos, și mi ți-le toc, și mi ți-le apăs și le presar cu făină. Să vezi tu ce bunețe. Așa, fi lăcomos, c'ășa-i porcu bun. Numai nu te învăță să dai cu nasul, că răstorni trocuța. Acum mi-te-ai umflat de numai gemi, acum dă-te pe-o dungă și trage un puiu de somn, de cel care te unge.»

Câte odată văd și pe ficior, când e singur prin curte, că se apropie de cocină. Privește chiorîș printre scânduri, dar se depărtează grabnic.

Însă în dimineața asta nu mai aud nici purcelul guițând, nici pe femeie vor-

bindu-i ca unui copil. Prin luminișul gardului însă îi vedeam și pe bărbat și pe femeie și pe ficior, cum se apleacă asupra unui mototol ce stă în mijlocul lor.

Tăceau toți trei. Spălau, frecau purcelul, care din când în când mai smâncea din câte-o lăbuță. Când micul animal se liniștea, ficiorul sări ca ars de-oparte și fugi în casă. Bărbatul și femeia își îndreptară trupurile frânte, și, tăcând mereu, se priveau îngroziți. Gura femeii cât era de largă, se adunase pungă, o pungă sbărcită, bărbatul era și mai palid și cu ochii căzuți. Dela miezul nopții își tot lecuiră avuția.

Intr'un târziu femeea rupse tăcerea:

— Acum ce ne facem? întrebă.

Bărbatul nu răspunse.

— »Trebuie să ceri banii îndărăpt«, zise tot femeea. Se vede c'a fost beteag de-acasă.

— Nu. Când l-am luat n'a fost beteag. Dar a fost prea crud. N'a fost dedat cu mâncarea.

Femeea tăcù un restimp, apoi zise:

— Noi spunem c'a fost beteag. Și trebuie să ne dee banii. Trebuie să câș-

tigăm.« Și-o rază de nădejde părea că i-se coborîse pe față.

— Nu putem câștiga«, zise cu silă bărbatul.

— Ba da. Mergem înaintea legii.

— Numai cât, pentru asta ne trebuie avocat«, spuse bărbatul. Dădù cu piciorul, rostogoli purcelul pe-o dungă, și zise, pornind spre grădină să-i facă o groapă. »Ne trebuie avocat. Că astăzi legea fără avocat nimic nu mai plătește.«

De-atunci e liniște grea, ziua întreagă prin curtea vecină. Nici ficiorul nu se mai zărește.

Povestea cu pădurea.

(Pildă de subt Unguri).

Intr'o țară depărtată, trăia pe vremuri, un împărat care, de multă îmbuibare în care petrecea, se scrintise binișor la minte. Ospetele cele mai strălucite nu-l mai mulțameau, curtenii nu mai știau ce să mai iscodească să-l țină mereu vesel, iar' dacă se mâniă, nu cruța nici un boer nici cerșitor, ci care cum dădea în ochii lui când era în toane rele, îi reteza capul. Și cum tot mai des i-se încruntau ochii, cei mai mulți boeri de curte fugiră noaptea și se ascuseră prin munți.

Acum împăratul cel scrintit se apucă de tot felul de nebunii. Puse pe argați, să cutreere pădurile să-i prindă toate căprioarele și cerbii; închise pe mândrele viețuitoare ale codrilor în cotețe strimte și murdare, în cari și periră. Porunci să-i prindă pe toți vulturii și-i încue în colivii, în cari se prăpădiră craii văzduhului. Ju-

mătate din oamenii împărăției periră spânzurați prin arbori, prăbușiți de pe stânci, în prăpastii amețitoare.

Țara peste care stăpânea era întinsă și bogată, dar, pe toată întinderea ei, cea mai mare frumusețe era o pădure de stejar, ca și care nu se mai află în nouă țări. Nu era un singur arbore străin în ea, iar stejarii erau înalți și puternici, și din coroanele lor bogate închipuiau o nemărginită boltitură verde.

Ce-și zice nebunul într'o zi?

— Vreau ca pădurea asta să nu mai crească. Apoi chemând slujitori și ostași le porunci: »Luați funii și frânghiile și toată pădurea să mi-o ferecați; stejar de stejar să legați, coroanele lor să le strângeți în cercuri strânse. Vreau să nu mai crească. Nu-mi place puterea ei.«

Ani întregi legară slujitorii și ostașii. Dar când rețeaua de funii cuprinse întreaga pădure, se porni un suflu puternic de vânt, care se schimbă curând în vijelie cumplită. S'au început să se frământă, să se îndoie pădurea, și unde n'au început să plesnească legăturile! Unele erau și coapte de vreme, dar' pe cele

mai multe le rupse puterea uriașelor brațe și trunchiuri, puse în mișcare de vijelia cea cumplită. Când trecu furtuna, pădurea râdea în soare, mai puternică de cum fusese. Mai rămăseseră unele noduri pe câte un trunchiu, dar ploile le putreziră în curând, iar rozătura ce-o tăiară legăturile pe ramuri se vindecă repede.

Impăratul cel scrintit văzù, se mânie și zise:

— Luați și plopî, arțari și jugastri și sădiți-i în pădurea cea bătrână. Arborii noi să-i îngrijiți, să le duceți mereu îngrășăminte, ei vor crește mari, și va înecă pădurea cea sumeață.

Nebunul nu se gândeà, că chiar d'ar fi fost să-i reușească planul, el nu mai puteà să vadă cu ochii lui minunea, căci ar fi trebuit zeci și sute de ani pentru asta.

Dar viața arborilor celor noi nu fu decăt trei ani. Oricât le-au dus îngrășăminte slugitorii și-au săpat în jurul lor, fagii și plopii, arțarii și jugastrii, periră, se uscară pentrucă nu aveau lumină. Ei rămaseră niște uscături triste subt uriașa boltitură verde a stejarului. Alții, cari fură

sădiți pe la marginea pădurii, fură smulși din rădăcinile slabe de cel dintâi viscol.

Impăratul, după-ce văzù, se scrinti și mai rău.

— Vreau să stârpesc pădurea cea nerușinată, — zise slujitorilor, — n'am s'o mai rabd. Nu veți merge s'o tăiați cu topoarele, pentrucă tot mai pot rămâne rădăcini, și nerușinata să crească din nou. Ci veți smulge din rădăcini fiecare copac. Luați boi, luați bivoli, să vie țara întreagă să vă ajute.

Nebunul la ce se gândește? Impăratul nu voia să știe nimic că pădurea asta din moși strămoși, a fost cel mai mare bine pentru țară. Din ea se tăiau ghioagele cu cari pe vremea aceea se făcea, în mare parte, bătaia; din ea tăiau stâlpii cei mai groși ca să facă picioarele unui pod peste râu, din blane de stejari de aci se clădi cea mai veche biserică din țara întreagă, ba chiar în palatul împărătesc erà un foișor închiegat din lemn din pădurea asta.

Nu se gândeà la folosul pe care țara întreagă îl avù și-l mai puteà aveà din pădurea asta.

Dar' nu se gândeau nici slujitorii: tot obicinuindu-se să împlinească poruncile nebune ale împăratului, se aleseseră și ei cu scrintea la cap. Se apucaseră să smulgă cel dintâi stejar dela marginea pădurii.

Vezi bine, munca lor fu zadarnică. Ei își ziseseră: „Aici stejarul a avut loc de ajuns, și-a întins rădăcinile până departe. Să mergem spre inima pădurii și de-acolo să începem.“

Dar' aici nu putură nici atât. După ce cercară cu mii și zeci de mii de fire, își ziseră: „Ce-i de făcut?“

Rădăcinile stejarilor erau adânci, toate se împleteau pe sub pământ într'o rețea nesfârșită, toate se îmbrățișau. Un stejar fără altul nu-l puteau smulge. Ca să desrădăcineze pădurea întreagă, vedeau și ei că nu se poate. Atunci se mulțumiră să smulgă câteva uscături și să le ducă împăratului. Dar și acestea până la palat se sdrobiră, se frânseră. Reușiră să ducă întregi numai câteva trunchiuri umflate, găunoase și putrede.

Când văzù isprava, împăratul, se înverzì de mânie, se puse în fruntea oște-

nilor și a slujitorilor strigând: „Luați se-
curile și după mine.“

Dar' când se apropiau, cei armați cu
ferul în mână, auziră un vâjeit nemaipo-
menit și văzură în curând cum bătrâna
pădure amenință ca o nesfârșită oaste.
Stejarii uriași se îndoiau până la pământ,
și vântul ce bătea din pădurea răsvră-
tită eră așa de puternic, încât trântea la
pământ pe ostașii mai cu inimă cari se
apropiară de împărăția stejarilor.

Nime nu mai cutezà acum să se apropie,
cu toate urletele împăratului. Atunci ne-
bunul eși dintre oșteni, își puse capul în
piept și porni înainte. Dar când fu a-
proape, stejarul de graniță își aplecă un
ram, îl săltă pe nebun ca pe un fir de
paiu, și când slujitorii se grămădiră în
jurul celui izbit de pământ, din împărat
nu mai eră decât o grămadă de carne.

De atunci pădurea cea de stejar e
cinstită de toți împărații cari s'au mai pe-
rândat în țara aceea, și nime nu se mai
apropie de ea cu gândul să o stârpească.
Toți știu acum că o mare putere a țării
stă chiar în pădurea aceea...

Un bătrân.

Bădicul Simionaș apucase slova cea bătrână, ceteà cu potcoave ca pe apă, și când se iviră cărți cu litera cea nouă și mirarea-i fu mare, iar năcazul și mai mare. Ii umblau la școala din sat cei doi din urmă copii, un băiat și o fetiță, trebuì să cumpere alte cărți, cele din cari învățaseră cei mai mari, nu mai erau bune. Pentru atâta încă nu s'ar fi supărat dumnealui așa de greu, o cheltuială mai mult, dar și cea din urmă. Năcazul bădicului se începù cu adevărat când îi auzià pe cei doi mai mici cetind, și el nu puteà să vadă, ca la ceilalți de cetesc bine sau rău, dacă spun cum se cade, pe dinafară, poeziile ce le torăiau. Bădicul Simionaș, om cu carte fiind, ținea mult la școală și la sporul ce-l făceau copiii, și totdeauna îi luà la întrebări, îi puneà să-și spună lecția înainte de-a plecà la școală.

Cartea erà sfântă înaintea lui, căci cartea îl izbăvi de multe năcazuri. La orice supărare, la orice nenorocire, la orice rele mari, dumnealui deschidea Psaltirea, rămasă dela moșul său care fusese popă, și cetea cu râvnă, cu credință, cu dragoste. Cetea și de toate relele se mântuia, fără a fi silit ca să mai alerge pe la popi.

Cinstea și cărțile de școală ale copiilor, căci din ele auzise și cetise însuși, multe istorisiri frumoase, multe pilde minunate, multe versuri pline de lumină și de veselie, multe zicături înțelepte. Cetise până veni litera cea nouă. Acum, într'aceste nouă, el nu vede decât câmpul alb și oițele negre, pe cari „cin' le vede nu le crede“, numai „cin' le paște le cunoaște“. Iar ca să învețe de-acum, se simțea prea bătrân.

Se plânse popii, se plânse dascălului pentru schimbarea asta care n'avea nici un înțeles. Insa cei doi cărturari i-au spus că are înțeles slova cea nouă, că e slova română, rămasă dela strămoșii noștri Romani. Bădicul n'a prea înțeles, dar nu erà omul care să se certe nici când erà

în strâmtoarea cea mai mare. S'a dus acasă, a deschis Psaltirea și a cetit până s'a mângăiat. Știa el că fiecare om își are partea lui de suferință în lumea asta.

Nu peste mult, într'o zi, văzù pe primarul, om tânăr care se rătăcise și pe la Blaj doi ani, cu o hârtie mare în mână din care cetea fel de fel de vești, încunjurat de patru Români cari îi ascultau cu multă băgare de seamă. Bădicul Simionaș se opri, ascultă și el, ascultă cu sete și mirare, apoi, dupăce isprăvi primarul zise neliniștit:

— Is gazeturi?

— Da, o gazetă pentru care am trimis bani să-mi vie acasă în toată Dumineca.

— Și-i scrisă cu slove? întrebă, și mai neliniștit, Simionaș.

— Da de unde! Cine mai tipărește azi cu potcoave, răspunse primarul. Bădicul tăcù, se duse acasă, deschise cartea copiilor cari umblau la școală și se opri la fața pe care erà tipărit, paralel, cu latine și cirilice, alfabetul. S'a mai oprit și înainte, de multe ori înaintea acestei fețe, și dupăce o privea puțin, închidea cartea.

Dar acum n'a închis-o, și vreme de două săptămâni a deschis-o mereu.

Avu un chin destul de lung până ce reuși să cetească în slova cea nouă. Chin lung dar nu greu, pentrucă de câte ori simțea povara prea mare, deschidea Psaltirea, isvorul mângăierilor lui, și se întărea.

După o jumătate de an bădicul Simionaș își aduse gazeta din care-l auzi pe primarul cetind.

De atunci nu s'a mai plâns împotriva literei celei noue, a dat cu bucurie an de an, banul și tot pentru alte cărți la copii, cât ținură cei șase ani, și pentru gazetă.

De atunci fata s'a măritat, băiatul s'a făcut cât un urs și s'a însurat după ce l-a slugit trei ani pe împăratul, casa bădicului s'a umplut de nepoți, dar pentru gazetă el plătește cu bucurie și acum. Acum își împărțea vremea între psaltire și gazetă, pe la hotar nu mai prea avea ce căută, căci nu încăpea de cei tineri, de nurori și de gineri.

Avuse, toată viața, râvna cetitului, și poate mai mult încă, râvna rugăciunii. Erau mai ales unii psalmi cari nu-l min-

șiseră nici odată, ori ce supărare să fi avut. Cât îi cetea, năcazul trecea ca luat cu mâna. Și alinau astfel nu numai răutățile ce cădeau asupra lui, ci și asupra altora. Tot satul știe că'n casa lui și a ficiilor lui e pace, că nurorile nu se sfădesc nici cu soacra, nici între ele, că-și cinstesc bărbații, că, iarăș, ficiorii lui nu bat crâșmele și-s oameni de omenie. Dar satul nu știe de câte ori a deschis Simionaș psaltirea și a cetit psalmă cei cu dar mare! Indată ce băgă de seamă cea mai mică neînțelegere între tineri, Simionaș alergă la ajutorul rugăciunii. Și când rugăciunea nu se arată destul de tare, o sprijineă cu ajun și cu mătării. »Acestea trei laolaltă deschid și ușile raiului, iar pe ghiavoli îi încue în beciul iadului«, zicea bădicul Simionaș.

Așa trăise, îmbătrânind din an în an ca toți oamenii, bădicul Simionaș: cinstit în casă, cinstit în sat, cu râvnă tot mai mare spre cetit, și mai ales spre rugăciune, spre mătării și post. Trăi în liniște până când cei mai mari dintre nepoți ajunseră anii școlii. Lunile dintâi trecură în pace, moșul se bucură de sporul ne-

poților, îi puneă și pe ei să-i spună ce-au învățat, să cetească silabisând. Așa pe la Crăciun moș Simionaș se trezi însă că cei trei nepoți, venind într'o sară dela școală, tot făceau :

»Chip-cop, chip cop, colopaci

Chizi-cozo mod covaci«.

Băeții repetau mereu aceste două versuri, în cadența cu care spuneau poeziile ce le învățau în școală. Bătrânul trase cu urechea, dar nu putu pricepe nimic. Ștrengarii se urcaseră în păcel, începură să-și dea brânci, repetând cele două versuri, la cari, acum, mai adăugau

— »O sută cincizeci de raci

Să-i băgăm în saci,

Să-i mânânce zece draci«.

Moșul șezu pe marginea patului și zise :

— Ia stați în loc și spuneți-mi ce torăiți voi aci.

— O »poezie« zise unul.

— O poezie care am învățat-o astăzi, zise și al doilea.

— Cu raci cu saci și cu draci? întrebă moșul mâniindu-se.

— Asta nu, moșule, asta a zis-o Jon

și Pătruț, începù al treilea. Domnul învățător ne-a spus numai

— Chip-cop, chip cop, colopaci
Chizi-cozo nod covaci.

— Dar' asta ce-i? întrebă bătrânul.

— O poezie! răspunse cel dintâi. »O poezie ungurească«.

— Ș'ați învățat-o în școală?

— Da. Toată după amiaza am învățat.

— Și ce spun vorbele alea? întrebă c'o adâncă tristeță în voce, moș Simionaș.

— Ei, noi știm! Da' pân' ne-a învățat, domnul învățător a tot dat c'un ciocan în cuptor.

Bătrânul căzù pe gânduri. El citise prin gazeta lui de legile cele nouă pentru școală, dar nici nu prea pricepuse de ce-i vorba, nici nu credea că 'n satul lui încă va intrà legea aceea.

— Eu știu cum îi zice la cuptor ungurește, moșule, zise de-odată unul dintre nepoței.

— Ha? făcù moșul neauzind nimic. Băiatul mai spuse odată.

— Ei, să te-aud, cum îi zice? întrebă cu tristeță bătrânul.

Ceilalți doi priviră țintă la buzele celui ce avea să răspundă.

— „Chimniță“ răspunse cu gravitate nepoțelul.

Moș Simionaș se sculă de pe dunga patului, își luă pălăria și plecă ață la învățătorul, apoi dela el la popa, și când veni acasă părea mai bătrân cu zece ani. Da, erà adevărat! Ce citise el prin gazetă, de legea cea nouă, erà așa! In-trase legea și'n școala din satul lui.

De aci încolo nepoței veniau tot mai adeseori dela școală, pe limbă cu vorbe nemaipomenite. Către sfârșitul anului ei începură, odată, într'o seară, chiar un cântec ne mai auzit.

In anul al doilea, al treilea veniră cărți străine în casa veche a lui moș Simionaș. Nu mai pricepea nimic; un vârtej începù să-i umble bătrânului prin cap, și, cât ce începeau să învețe cei mai mărișori, el eșia în tindă la nepoții cei mărunței. Imbătrânise tare în acești trei ani, se află pe marginea mormântului. Și anii îl apăsau, dar îl atrâgea pământul mai ales simțindu-se rănit adânc într'una din cele două râvne cari îi călăuziră viața: în dragostea lui de carte. Li părea că și nepoții, și dascălul și popa

Își bat joc de râvna aceasta a lui. Uneori îi pareà c'a trăit de-ageaba o viață întreagă.

În primăvara asta moșul se simți mai aproape de mormânt, ca nici-odată. După ce se spovedi, nu eși îndată din biserică, ci rămase lângă strana cantorală în care ședeà părintele, și-i zise:

— Aș aveà o vorbă, sfinția ta, înainte de-a plecà pe drumul cel de veci. Știu că de-acum nu mai am mult de traiu.

— Anii-s la Dumnezeu moșule: câți ne dă, atâția trăim.

— Împotriva răutății as vreà să mai încercăm și cu slujba în biserică, începù moșul. Cu rugăciunea, cu mătania, cu ajunul. Iată vine săptămâna Patimilor. Să spui sfinția ta în biserică, în Dumineca Floriilor, ca'n șase zile până la Paști, tot creștinul să vie nemâncat și nebeut la biserică. Satul întreg să vie: să ne rugăm, cu sfinția ta în frunte, șase zilele Patimilor, să batem mătânii și să ajunăm. Și poate milostivul Dumnezeu s'a îndurà și-a scoate răutatea din satul nostru. Rugăciunea multora e mai primită. Eu de trei ani citesc mereu psalmii că cu putere mare, ajunez, bat mătânii, dar se

vede că rugăciunea unuia singur nu ajută. Voi fi păcătos eu, și nu pot folosi singur, căci răutatea e tot pe noi.

— Ce răutate, moșule? întrebă uimit părintele.

— Răutatea cea cu necinste, răspunse el trist. Să treacă dela noi răutatea, să ajungă iar în școala noastră la cinstea ce i se cade cartea sfântă, cartea românească. Dumneata știi cum s'a stricat cinstea cărții noastre. Om bătrân am învățat slova cea nouă, cum știi sfinția ta, ș'am văzut că și cu slova asta poți cunoaște lucruri frumoase, învățături bune. Dar cu slova cea unguerească e vreme pierdută. Cu ea niciodată copiii noștri n'or ști ceți cu înțeles. Și așa, se strică cinstea cărții. Să facem o rugăciune în biserică.

— O să facem, moșule, răspunse părintele, crezând că moșul vorbea într'aiurea.

Moșul eși mângăiat din biserică. Tot trăgea nădejde să ajungă săptămâna patimilor să înceapă slujba cea mare, dar muri înainte de Florii, muri cu nădejdea că poate se va ridica de pe sat răutatea cea mare.

Dinte pentru dinte.

Alegerea aceea de primar se făcuse cu mare zarvă și stârnise multe patimi. Florea Bogdan, om cu carte, om cinstit și întâia gazdă din sat, nu fusese pus de prim-pretorul între cei trei candidați, deși de cincisprezece ani tot el a fost primar în sat. Nime nu putea ridică piatra în potrivea lui Florea, ba din patrivă el fusese om cinstit și energic conducător al satului și multe lucruri bune s'au făcut sub stăpânia sa. Nici prim-pretorul nu putea să aibă nimic în potrivea lui, căci în cei cincisprezece ani n'a fost lipsă să-l înfrunte o singură dată pe primar. Alegătorii deci nici nu voră întâi să creadă că Bogdan n'ar fi pus în candidație; când slujbașul superior le repeși numele celor trei candidați, alegătorii rămaseră nespuse de mirați, apoi începură să lărmuiască, să se mânia, să amenințe. Dar primpre-

torul fu neînduplecat. Atunci, la comanda popii, toți alegătorii părăsiră sala.

Vezi bine, nu este pădure fără uscături. Doi jurați, pângarul și un pădurar rămaseră și-l votară pe cel propus în locul întâi pe Ilie Marcu. Om cinstit acest Ilie, cunoscător de slovă, dar moale nevoe mare, un »neteflete«, cum îi spuneau sătenii, și chiar nevastă-sa.

Popa și cu ceilalți cercară să strice alegerea, dar fură respinși de toate instanțele. Oamenilor le intra un cuiu în cap și, ori cum cercară, nu-l mai puteau scoate: »Cine să-l dujmănească pe Florea Bogdan?«

Florea nu răspundeă nimic la întrebările lor, nu părea supărat și își vedeă în tihnă de plugărie. Se părea că se simte mai bine fără povara primăriei în spate, vorbeă bucuros cu oamenii. Dar de lucrurile satului nu se mai interesă: niciodată nu-și mai puse piciorul în casa satului, deși eră membru virilist în consiliul comunal. Oamenii îl rugau, în fel și chip, să meargă și el la ședințe când erau de adus hotărâri mai însemnate, dar fù înzadar.

— »Știi bine că nu din vina noastră n'ai fost ales, îl ziceau ei.«

— Știu, răspundeà Florea Bogdan, dar n'am vreme să viu.

El nu luà parte la ședințe, dar știa tot ce se petrece, tot ce se hotărește acolo. Urmăreà de aproape toate faptele notarului din sat, păreà că pândește ceva, La vre-o jumătate de an se hotărî vânzarea pădurii din Coasta cornului. Bogdan tresări la vestea asta, pe o clipă părù că i se face lumină în cap, dar în curând văzù că se înșelase.

Din ziua aceea notarul cercà în toate chipurile să câștige prietenia lui Florea. Și, când Bogdan înțelese asta, se răci tot ca și când l-ar fi sleit crivățul. El nu fusese niciodată în dujmănie cu notarul, ba chiar au fost prieteni, și crezù că și dela căderea lui încoace tot prieteni au rămas. Dar când băgă de seamă lingușirile notarului, un junghiu i se puse la inimă.

»Vânzarea pădurii din Coasta cornului e o nenorocire pentru sat, și notarul se simte vinovat.« Așa își zise Florea: »Umblă să mă câștige pe partea lui ca să tac.«

Judecata asta îl veni atât de limpede,

de hotărîtă, încât cu nimic n'o mai putea răsturnă. Și atunci i se opri răsuflarea: »El a cercat să mă măture din primărie ca să-și poată face mendrele«; ceeace bănuia de mai de mult, acum erà lucru hotărît.

Dar aceasta îi părù la început o imposibilitate tot așa de mare ca și când i-ar fi spus cineva: apa de pe pârăul caprii a început să curgă la deal.

Adevărat că notarul erà de scurtă vreme în sat: doi ani. Dar în acești doi ani se purtă mai altfel decât o fată mare. Câștigă, după șase luni, atât de mult încrederea și dragostea poporului, încât la alegere să fi fost candidat un sfânt din cer în locul lui și ar fi căzut. Se înțelege, notarul nu erà român, dar vorbià românește foarte bine, ba, în sărbători mari venià la biserica din sat. Nime nu l-a bănuit vr'odată cu ceva, și cu atât mai puțin Florea Bogdan. Primarul și-ar fi băgat mâna în foc pentru notarul cel nou. La alegerea de primar nici Florea, nici alt om nu s'au gândit că notarul ar fi amestecat.

După vânzarea pădurii amintite,

veniră, unele după altele, hotărîri tot mai păgubitoare pentru sat. Acum nu numai Florea, ci toți sătenii erau convinși că notarul a lucrat să-l delătore pe Florea.

— Ar fi cutezat el să vină cu hotărîri de acestea, dacă ar fi fost Bogdan primar? se întrebau oamenii.

De sigur că n'ar fi cutezat: Asta o știă tot satul. Și notarul începù să fie dușmănit de toată lumea. Numai prietenia lui cu fostul primar creșteà din zi în zi. Oamenii se mirau, nu știu ce să creadă de prietenia asta. Incet-încet sătenii începură să-l banuiască pe Florea.

— Sunt înțeleși!

— El a vrut să cadă din primărie, ca să-i dea mână slobodă tâlharului.

— Pe urmă să împartă câștigul.

— Cum nu ne-am gândit mai demult la așa ceva!

Gura satului se porni și nu peste mult Florea erà dușmănit de oameni ca și notarul, dacă nu în măsură mai mare. Ceea ce-i întărîtà și mai mult împotriva lui erà faptul că fostul primar nu dădea nimic pe gura satului, se părea foarte liniștit și îndestulit, și legà tot mai strânsă

prietenie cu notarul. Femeia îi zicea de multe ori: »Lasă-l dracului pe tâlharul acela! Nu ştiu cum poţi stă seri şi nopţi întregi să-ţi petreci cu el«.

Florea zimbea rece la cuvintele femeii şi-i zicea:

— Mă simt bine cu dumnealui!

— Rău destul, răspunde femeia, oamenii vorbesc de-acum, că sunteţi înţeleşi la olaltă.

— Ce mai ştii! sfârşiă bărbatul, cu acelaş zimbet rece, încremenit pe buze.

Treceau lunile şi anii şi biata femeie se convingea tot mai adânc că bărbatul său s'a înţeles cu tâlharul acela să ruineze satul. Il vedeă că nu-i poate fi conştiinţa liniştită: noaptea se svârcolea în pat şi vorbea prin vis ceeace nu făcuse Florea niciodată mai înainte.

— Ce pot eu face! zicea Bogdan la înfruntările femeii. Dacă-i votează consiliul comunal toate propunerile, eu stric?»

Şi într'adevăr notarul îşi făcuse o majoritate mare, care-i votă orice, spre marea tulburare şi mâhnire a minorităţii. Notarul ajunsese împărat în sat, şi, acum

tot mai des mergea la oraş să-şi petreacă. Şi nu odată l-a însoţit şi Florea.

Şase ani trecură de când se ruină satul, şi oamenii stăteau să-şi iee lumea în cap.

Intr'o dimineaţă de Octomvrie Florea Bogdan deretecea prin curte, când văzù că portiţa se deschide şi, foarte palid, intră notarul.

— Rău, prietene şopti notarul, lăsându-şi mâna, fără nici o putere, în palma mare a fostului primar. Acesta nu se îndură s'o lase: era mâna unui mort. Ceva îi svâcnì cu putere în lăuntru, i-ar fi venit să ţipe de mirare, dar adunându-şi toate puterile, se reţinù.

— Cum, rău? întrebă el cu o voce schimbată, şuerătoare. »N'ai putut dormi? Eşti bolnav?

— Azi la zece soseşte prefectul, şopti cu ochii holbaţi de spaimă notarul.

— Ei, şi ce-i într'asta? Ştiu că ţi-e în rânduială, cancelaria!

— Da, însă cassa!

— Lipsă?

— Lipsă mare!

— Aşa de mare nu poate fi!

— O mie

— De coroane?

— De zloți, zise cu spaimă notarul.

» Și de aceea am alergat la tine, să mă împrumuți. Nime, în sat, n'are atâția bani gata afară de tine. Apoi nici nu pot cere dela altcineva, mă înțelegi? Noi suntem prieteni, noi suntem ca frații. Mi-i dai până ce se duce prefectul; pe urmă ți-i înapoiez îndată«.

Florea Bogdan nu-i lăsase încă mâna; acum ardea ca focul.

— Bine, îți dau mia, zise fostul primar.

Intrară în casă.

După scurtă vreme notarul eși pe porțița lui Florea, și, aproape alergând, o luă spre casa satului.

Pe la un ceas după prânz murgul lui Florea așteptă înșăuat în curte; bătea nerăbdător din copite și mușcă zăbalele. Stăpânul eșià mereu din casă, priveà pe uliță la vale și părea foarte așit. Când, în sfârșit, văzù pe notar, el coborî repede scările, luă calul de frâu și potrivì de-așa să ese pe porțiță când va ajunge notarul.

— Ai scăpat?

— Scăpat! O să-ți plătesc eu pentru

asta, zice notarul ștergându-și sudoarea cu batista. El scoase un pachet de bilete.

— Du-le nevestei.

— Dar, unde te grăbești așa?

— »Mi-a căzut o vacă pe râpile Curmăturii«. El se și avântă în șea și porni în galop.

Notarul simți un fior de frig: ochii ce-i aruncă Florea păreau ochi de lup. Așa de tare să-l fi scos din sărite nenorocirea cu vaca? Dar, când peste un ceas, trăsura prefectului durăi pe dinaintea casei sale, notarul svâcnii de pe scaun ca mușcat de șerpe. Fù chemat în grabă și el și casierul la primărie, și fù descoperită lipsa de-o mie de zloți.

Dupăce prefectul suspendă îndată și pe notar și întreaga primărie, Florea Bogdan, care stătea drept ca un brad lângă prefect, se întoarse spre notarul îmbătrânit și-i zise:

— Dinte pentru dinte domnule! Știi dumneata cine m-a scos pe mine din primărie? Prietine, ți-aduci aminte?

Păcătosul privi îngrozit la Florea, apoi își lăsă capul să-i cadă pe piept. Iar sătenii, pricepând acum purtarea lui Bog-

dan, se minunară de mintea lui, se bucurară și iar se minunară:

— »Al dracului om primarul nost'!«

Căci erà din nou primar, pus de însuși prefectul.

Păscălierul.

Intr'o senină dup'amiază de primăvară citeam pe-o bancă sub un cireș înflorit. Eram cufundat în istorisirea minunată, care mă uimeà tot mai mult, cu fiecare foae întoarsă. Nu mai auziam nici zumzetul albinelor, cari îngreunau florile albe ale cireșului. De-odată tresării.

— Bună ziua părințele. Mă cunoști de bună seama pe mine.

Nu-l mai văzusem niciodată pe omul care mă făcù să tresar, și care stătea zimbînd înaintea mea. Erà mijlociu de statură, c'o mustață scurtă, neagră, foarte palid la față, cu fruntea nespus de tristă în asemănare cu ochii lui vioi, cu zimbetul de fericire care-i flutura pe buze.

— Și nu se poate să n'ai un scaun de hodină și pentru mine, începù el din nou, văzându-mă că tac.

— Se 'nțelege că am, ia poștește pe laviță lângă mine, i-am zis făcându-i loc. El zimbeà mereu și părea foarte fericit.

— Cred că mai ai și un corn de prescură,

zise el privind-mă țintă cu ochii în cari ardea un foc ciudat.

— Ba și un pahar de vin va da Dumnezeu, bade Ioane, zisei, spunându-i numele acesta pe nimerite.

— Știam eu că nu se poate să nu mă cunoști, răspuse el vesel. Eu sunt un om minunat. Eu m'am schimbat dintr'o boală, de-așa pe cum mă vezi.

— Ai fost bolnav dumneata?

— Am zăcut între moarte și viață opt săptămâni, începù el aruncând o privire fugară pe masa de brad care era înaintea laviței. Pricelui numai decât și poruncii slujnicei care se ivise în ușa bucătăriei să ne aducă ceva pentru gură și pentru gât. Badea Ion mă privi fericit și-mi zise:

— Așa mă cinstesc toți popii pe la cari mă duc.

— Și te întâlnești des cu fețe preoțești? îl întrebai mirându-mă mereu de privirile lui fericite.

— Dacă suntem în aceeaș slujbă, ce să fac? Acum eu n'am fost totdeauna așa pe cum mă vezi, da' a dat o boală peste mine. Doctor pe lume n'a știut ce am. Vezi că nici nu putea ști, fiindcă mi-a fost trimisă boala asta de Atotputernicul.

— Toate boalele vin cu știrea Celui de sus, zic eu.

— Da, numai cât boala mea a fost semn că Domnul m'a ales în slujba lui.

— Da, se vede că dumneata ești în slujba Domnului acum. Mă uit la dumneata și mă mir, zic eu.

— Așa-i că te miri? făcù el vesel, c'un suris care-i inundă toată fața. Nici un doctor, nici un leac nu mi-a folosit, până ce în urmă, la sfârșitul săptămânii a opta, n'a început să isvorească isvorul darului din mine. Și pân'a ținut boala îmi vâjeia mie prin cap, dar nu știam că asta să fie semnul alegerii mele pentru slujba Domnului. Duminecă sara, la sfârșitul săptămânii a opta, isvorul darului s'a făcut văzut».

— Și cum s'a făcut văzut? îl întrebai, uimindu-mă mereu de bucuria cu care-mi povesteà.

— Ai puteà să gâcești? mă întrebă, vesel de încurcătura mea.

— Nici poveste, ar trebui să am și eu un dar deosebit«, îi răspund.

— Tocmai asta-i! Dumneata nu-l ai, și nu l-au avut nici cei cari erau în jurul meu când isvorul darului a început să curgă din³ urechile mele în două șire nesfârșite de furnici cântătoare.

Pe-o clipă simții un sloi de ghiață cum mi s'a așezat în spate. «E nebun» îmi zisei îndată. Dar văzându-l mereu fericit, n'am mai simțit nici o teamă față de străin și-l întrebai.

— Din urechi ți-a isvorit?

— Da, din amândouă, în două șire nesfârșite de furnici cântătoare. Două șire lungi cât de-aici pân' la Sibiiu. Isvorau furnicile mărunțele și lungurețe, strălucitoare ca un șirag de mărgele mărunte, în care bate soarele, isvorau tot mai dese, toate întraripate, și cântau-cântau.

— «Și ce cântau?»

— «Aliluia» și «Cheruvicul», cântarea îngerilor.

— Nu mai spune!

— Ce să spun! Eră minunea lui Dumnezeu și semnul darului, pentru mine.

Șirul de furnici se făcea tot mai lung, se înălța în văzduh ca o ață nesfârșită pe care sunt înșirate grăunțe de mărgele, strălucea în soare în toate colorile, și cântecul îngeresc umplea lumea. Nime nu-l auzia numai eu; nime nu vedea furnicile, numai eu. Pe măsură ce isvoră darul, în capul meu se făcea tot mai multă lumină, și atunci am auzit un glas care îmi zicea: «Cântă și tu». Ș'am început să cânt

și eu, încet, dulce îngerește, ca și furnicile. Ș'am tot cântat până ce în capul meu s'a făcut o lumină așa de mare de-mi părea că acolo a răsărit soarele. Furnicile se făcură nevăzute, dar în schimb eu am căzut în vis adânc. Și visul acela erà luminat de soarele ce răsărise în capul meu. Și ce-am văzut în vis?

El tăcù și mă privì cu'n fel de uimire.

— E minunat ce spui dumneata, bade Ioane, zic eu, nu pot ști ce ți s'o fi arătat în vis.

— Am văzut un părau adânc, și 'n fundul păraului, subt o piatră, mi-s'a arătat o carte. Un glas îmi zise: «Scoală-te, du-te și ia cartea și pe urmă ți-se va mai spune ce să mai faci». M'am ridicat din patul vechilor suferințe ș'am plecat ș'am aflat așa pe cum mi-a spus glasul. Abia am ajuns acasă și glasul îmi zise: «Culcă-te, căci iarăș vei vedeà un vis». Și m'am culcat și-am adurmit și iar mi-s'a făcut lumină în cap, dar de-ocamdată n'am văzut decât lumina. Glasul îmi zise: «Cartea ce-ai aflat-o va fi spre vindecarea multora, spre alinarea suferințelor și spre alungarea dracilor. E carte cu dar mare, căzută din cer odată cu epistolia Maicii Domnului. Dar tu nu știi încă să cauți în ea, nu știi s'o deschizi, ci scoală-te și pleacă la drum, tot spre răsărit, tot spre răsărit, și vei

întâlni pe robul meu, care ți-se va arăta îndată, și el te va învăța». Abia a tăcut glasul ș'am văzut în lumină mare pe-un popă, cu barba albă, cu patrafirul pe piept, și ceteș într'o carte. Pe-o clipă l-am văzut, apoi s'a făcut nevăzut și eu m'am deșteptat. Am pornit la drum, tot spre răsărit, prin șase sate am trecut, dar' nici într'un sat n'am dat de popa pe care îl, văzui în vis. În satul al șaptelea, în Curmătură, cât ce întru pe portiță în curtea popii îl zăresc prin fereastă pe părintele Veniamin, cu patrafirul după cap, citind într'o carte. Il cunoști și dumneata pe popa Veniamin din Curmătură?

El îmi puse întrebarea asta c'un fel de teamă pe care n'o pricepeam.

— Cum să nu-l cunosc? Cine nu-l cunoaște pe Veniamin cel cu dar mai mare decât nouă popi, care vindecă unde doctorii nu mai au ce face, care găcește pe hoji și pe tâlhari, cât ce deschide cartea?

Străinul îmi părù că nu-i prea bucuros de cunoștința mea pe câteva clipe zimbetul i-se șterse de pe față, din priviri; ochii lui rămăseră fără străluciri.

— Așa-i; începù el silindu-se să fie iarăș vesel, «apoi îl cunoști dar și dumneata pe părintele Veniamin. Mare dar are popa cela».

Vorbind, ochii lui începură să lumineze din nou. «Cât mă auzi ciocănind la uşe, îl auzii zicând cu bucurie: «Întră Ioane, întră omul lui Dumnezeu, întră că eşti pus de acum în slujba Domnului». «Arată-mi cartea» îmi zise el îndată ce întrai. I-o dădui, el o luă în mână, după ce mai întâi s'a închinat pe cum se cuvine, o răsfoi, şi zise: «După cartea asta cântă popii şi călugării de multe veacuri. A căzut din cer odată cu Epistolia Maicii Domnului, într'aceeaş piatră încuiată. În ea sunt înşirate toate năcazurile omului precum şi pentru anume nenorocire ce slujbă trebuie făcută. Mare dar pe dumneata, bădic Ioane, că ți-a ajuns în mână. De-ar putea vlădicii ți-ar luă-o s'o pună în mănăstirea cea mare, dar n'au putere». — Aşa mi-a zis şi mă ospătă, aşa cum mă ospătezi acum dumneata. (De mulţisor începusem să îmbucăm din prescură şi s'o udăm cu vin). Şi după ce m'a ospătat m'a ținut trei zile la dânsul şi m'a învăţat cum să caut în carte, cum s'o deschid. Ş'aici s'a întâmplat cu mine minunea cea mai mare. Nu ştiam citi o slovă, mai înainte, ş'acum deodată cunoşteam toate tiparele. M-am întors acasă, mulţămindu-i părintelui (băgai de seamă că se sfieşte să-i mai zică pe nume) şi dac'am ajuns acasă iar am adurmit

și iar am visat și am văzut soarele răsărind în capul meu și am auzit glasul. Și glasul îmi zicea: «De-acum ai intrat în slujbă; vor veni la tine creștini din mari depărtări, încărcăți de toate nevoile; tu după ce-i vei vede pune-l pe nevoie să deschidă cartea, citește acolo ce slujbă se dă apoi te încue în casă și va veni visul. Și 'n vis ți-se va arăta și ce popă să facă slujba».

M'am trezit și muerea mi-a spus numai decât c'un străin, bolnav greu, a fost adus cu carul la mine la poartă».

— Așa dar vestea minunilor ce s'au petrecut cu dumneata a ajuns repede până departe, zic eu, începând să-l privesc cu neîncredere.

— Voia Domnului, părinte, nu care cumva să crezi că eu aș fi spus ceva. Eu știu că darul Domnului nu se trimbițează în lume. Eu știu că la dar, oamenii vin ca la un izvor. Il simt și aleargă, cum aleargă cerbii însetați la pârâiașele de munte. Așa dar a venit bolnavul. A deschis cartea, m'am uitat în ea și am văzut că i-se dă, pentru mântuirea lui, maslu cu șapte popi. M'am încuiat în casă, m'am culcat, mi-s'au arătat cu chipul, cu numele lor și cu numele satului popii. I-am spus bolnavului ce popi să cheme, și peste-o săptămână omul meu

a venit sănătos să-mi mulțamească. De-atunci lumea vine la mine ca la moară, unii sosesc, alții pleacă, și casa nu mi-e nici odată goală. Și oamenii se tămăduesc».

— Mare minune, ce spui dumneata, bade Ioane, zic eu privindu-l cu neîncredere tot mai mare, căci credința ce mi-o făcusem dela început că ar fi un biet nebun, mi-se clătina de mult.

— Voia Domnului, părinte, eu sunt un nemernic slujbaş al lui și-i împlinesc voia după cum îmi poruncește.

— Și zici că totdeauna ți-se arată în vis ce popă trebuie să faci anume slujbă? îl întrebai, privindu-l țintă în ochii cari zimbeau mereu.

— Mi-se arată, răspunse el fericit. Pentru câte-o slujbă mi-se arată un singur popă, pentru alta mi-se arată chiar doi ori trei, și glasul zice: «Alege, robul lui Dumnezeu, pe care-l vrei».

— Și, dacă-s mai mulți, dumneata pe care alegi? îl întrebai c'un simțemânt de teamă, ca și când mi-s'ar fi părut că pricep visita păscălierului.

— Eu? Eu aleg pe oamenii lui Dumnezeu, începù el cu vioiciune. Dacă mi-se arată mai mulți în vis, eu nu-i spun omului la ce popă

să meargă, ci mai întâi mă duc eu pe la ei să văd care-i mai bun de inimă, care-i mai milostiv. Trebuie să fim cu băgare de seamă, părinte, să alegem totdeauna pe cel mai bun.

Tăcù el, tăcui și eu un răstimp. Imi ziceam: «Așa dar vrea să-i dau bani ca în schimb să trimită, pe bolnavi, să le fac și eu slujbe».

Străinul, neliniștit începù să sfărmițească o bucată de pâne. Zise:

— Eu n'am darul preoției, eu nu pot cefi slujbele, eu îi trimit pe creștini cu slujba și cu banul la preoții cei milostivi.

Cercai să par cât se poate de uimit, de înspăimântat:

— Și... m'ai văzut și pe mine în visurile dumnilale?

— Ba bine că nu! zise el zimbînd cu bunătate. Ori decâte ori mi-s'arată doi s'au trei popi, sfinția ta ești în mijlocul lor.

— Iată o milostivire a Domnului, de care nu mă simt vrednic, zisei eu făcându-mi cruce.

— Toți preoții cei buni, toți oamenii lui Dumnezeu, spun așa, îmi zise el cu bunătate. De-acum o să trimit cu slujbe și la Dumneata. El se plecă să iee paharul cu vin de pe masă ș'atunci în buzunarul dela haina lui văzui scoarțele albe ale unei cărți.

— Ce carte-i aceea ? îl întreb.

— Care ? făcù el suprins.

— Ai o carte în buzunar, zic eu.

El se căută, simți cartea și deodată se făcù și mai palid.

— E cartea mea zise el, în silă, nu știu cum a ajuns aici.

Am lăsat-o acasă. Dar mi-s'a mai întâmplat de astea. Plec undeva fără carte și de-odată mă trezesc cu ea.

— Nu-i văd decât marginile. Trebuie să fie o carte foarte veche, zic eu, așa ceva n'am mai văzut.

Păscălierul mă privi cu neîncredere, îndesă mai bine, cartea în buzunar.

— N'aș putea s'o văd și eu ? îl întreb privindu-l cu mirare.

Nu fù bucuros de întrebarea mea.

— Nu se prea arată, dar' dacă chiar vrei, poftim».

Erà un Acatistier, ediția de Sibiiu, cu litere latine, legat în scoarțe îmbrăcate în cauciuc alb.

— N'am mai văzut așa slovă, așa tipar, zic eu. Nu știu citi în ea, trebuie să fie foarte veche și într'o limbă străină.

El mă privi încă un restimp cu neîncredere, dar văzând uimirea mea, începù să zimbească, și zise.

— Te cred, a căzut din cer odată cu Epistolia. Da eu știu citi în toate cărțile, în toate limbile.

— Mi-ai face o mare plăcere dacă mi-ai citi ceva din ea, i-am zis cu umilință.

Văzui că se înspăimântă; dar, peste puțin venindu-și în ori, zise:

— Nu se citește în ea decât după ce-a deschis'o bolnavul.

— Totuș mi-ai face o mare mângăere sufletească, îi răspunsei simțind dorința răutăcioasă de-a-i desvâli minciuna.

El luă Acatistierul, îl deschise, îl ținu aproape de ochii «Nu știu ce-i azi cu mine, mi-s'a pus ceva pe vedere, zise el frecându-se la ochi. Depărtă cartea ca cei mai mari presbiopi; «nu știu ce-i cu mine, zău că mi-s'a pus ceva pe ochi», zise iar. Se ridică, ținū cartea în bătaia soarelui dela apus, dar zadar-nic, nu putu citi nimic.

— Ei, nu te miră așa de mult de asta, îi zic eu, văzându-l dînspăimântat. Va fi un nou semn trimis din cer. Poate ca să nu mai porți cu dumneata cartea sfântă; dar arată-mi, rogu-te, de pildă, de unde știi dumneata unde se dă în carte maslu cu șapte popi?

Dorința asta a mea îl mai învioră puțin;

începù să răsfoiască prin Acatistier până ce ajunse la o față pe care erau înșirate icoase și condace, unul sub altul, și numerizate cu numerii arabici până la șapte.

— Iată aici se dă slujba maslului cu șapte popi, zise el. fără nici o voe. Iși pierduse toată însuflețirea de pân'acum.

— Da, adevărat zic eu, slova asta o cunosc și eu, e dela unu pân' la șapte.

Urmă acum un restimp de tăcere. Văzui că păscălierul abia cunoaște numerii. El, neliniștit, ne mai cutezând să privească la mine, se găteă de ducă.

— Nu știi ce-a păiit părintele Veniamin din Curmătură, îi zisei văzându-l gata de drum.

— N'am mai fost pela dumnealui de mult, răspunse străinul cu glas slăbit, dar va fi ajuns la mare bine. Eră popă cu dar bun.

— Și totuș n'a ajuns cum crezi dumneata.

— Nu? întrebă el uimit.

— Nu. De-un an e țintuit într'un scaun. L-a lovit guta.

Băgai de seamă cum i-s'au sguduit ușor umerii la vestea asta, și, luându-și rămas bun dela mine, plecă, bombănind mereu: «L-a lovit guta! Cum se poate?»

— Dumnezeu mai face și minuni de-aceste,

bade Ioane, nu numai de cari știi dumneata și alți mincinoși, cari zăpăciți capetele oamenilor neînvățați. Vezi să nu-i ajungi pe urmă, după ce spui că dela el ai învățat meșteșugul gâcitului!

Cuvintele mele păreă că-l alungă. Eși repede pe porțiță și cotind pe-o hudiță, se făcù nevăzut Păscălierul meu, — își sfârși povestirea părintele Vlad, clipind vesel din ochii lui negri plini de vioiciune.

BCU Cluj / Central

University Library Cluj

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CLUJ

Lucruri de folos.

Mijloace bune pentru alungarea șoarecilor.

După cum bine e cunoscut, șoarecii fac mari pagube în locurile în cari se incuibă. Fiecare om dorește ca să se mântuiască de acești musafiri nedoriji și stricăcioși.

E constatat, că șoarecii fug de mirosul nintei pipărate, pentru aceea e de sfătuit că în lucrurile acele, unde se țin și între obiectele acelea pe cari le pot roade șoarecii, să se presere *frunze de mintă pipărată*.

Ori: Să se iee *câlți*, pe cari înmuindu-i în *oleiu de terpentin* să-i înfundăm în găurile șoarecilor. Asemenea folos — adeca alungarea șoarecilor — îl vom obține și atunci: dacă vom băga în găurile șoarecilor frunze zdrobite de odolean, ori bucăți de *vată muiate în benzin*.

Știut este apoi, că șoarecii cauzează mari stricăciuni și *stupilor*. Pentruca să fie aceștia alungați din apropierea stupilor, stropim locurile din apropierea coșnițelor *cu naftalină* (care se capătă în apotecă).

Scoaterea petelor de lapte.

Petele de lapte se vor depărta ușor din alb-turi, dacă le vom freca cu un petec de postav ud.

Banca Centrală

pentru industrie și comerț, societate pe acții

Cluj, Str. Regina Maria 6

|| **FILIALA SIBIIU** ||
Strada Cisnădiei Nr. 7, Etaj II.

Capitalul societar urcat la:

Cor. 100,000.000

Primește depuneri spre fructificare

și bonifică începând cu 1. Iulie a. c.:

în *Cont-Curent* **3** $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ Netto
pe *libel de depunere* **4** $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ „

conform condițiilor în vigoare.

Cumpără și vinde efectiv

Mărci, Dollari, Lire ital., Franci, precum și alte valute

Importează și exportează

tot felul de mărfuri, produse economice și industriale

Reface, naționalizează și întemeiază

tot felul de întreprinderi industriale de prima importanță.

Organizează și îndrumă

desvoltarea vieții noastre economice-comerciale și financiare în o alvie sănătoasă și națională.

BANCA CENTRALĂ

pentru industrie și comerț, societate pe acții

precum și filialele aceleia formează piatra fundamentală a vieții noastre economice-comerciale și financiare moderne, — după desrobirea milenară, — deci merită și trebuie sprijinită din partea tuturor românilor de bine.

ASOCIAȚIUNEA PENTRU LITE- RATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN

intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alexandru Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de fruntașii neamului nostru de atunci: Timoteiu Cipariu, George Barițiu, cavaler I. Pușcariu, baron Vasile Pop, consilier Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțămintelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și preiegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe cei ce nu știu ceti și scrie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agențuri. 5 persoane pot face o agențură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

ASOCIAȚIUNE, SIBIIU, STR. ȘAGUNA No. 6.

Abonați publicațiile Asociațiunei

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din
Ardeal

Apare lunar sub îngrijirea d-lor

Andrieu Bârseanu și Ioan Georgescu

cu sprijinul celor mai de seamă scriitori români
de pretutindeni. Publică: poezii, romane, schițe,
romane, teatru, istorie, știință pe înțelesul tuturor,
:: studii, dări de seamă, notițe, cronicii ș. a. ::

Costul abonamentului anual:

BCU Cluj - Central University Library Cluj
pentru membrii „Asociațiunei” 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ :: : A ASOCIAȚIUNEI” :: :

apare lunar și e îngrijită de secretarul literar al
Asociațiunei, cu sprijinul celor mai buni scriitori
pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunei” 25 Lei
pentru nemembrii 35 Lei